

Polecenia podsumowujące

1. Wyjaśnij, czym były umowy komendacyjne.
2. Opisz akt hołdu lennego.
3. Scharakteryzuj drabinę feudalną.
4. Wskaż mocne i słabe strony systemu feudalnego.

◆ Narodziny feudalizmu

Głębokie przemiany w strukturze społecznej, gospodarczej i politycznej Europy Zachodniej po upadku Cesarstwa Zachodniorzymskiego. Słabość nowo utworzonych państw barbarzyńskich. Kryzys życia miejskiego. Powrót do gospodarki naturalnej. Umowy komendacyjne – oddanie się wolnego człowieka pod opiekę innemu wolnemu człowiekowi w zamian za służbę. Powstanie systemu feudalnego w efekcie upowszechnienia się umów komendacyjnych.

◆ Seniorzy i wasale

Wzrost znaczenia ciężkozbrojnej jazdy na polach bitew. Wykorzystanie umów komendacyjnych do tworzenia organizacji wojskowej w monarchii Karolingów. Hołd lenny – akt, w którego następstwie wasal (świecki lub duchowny) oddawał się w opiekę panu feudalnemu i zobowiązywał do wierności, służenia radą oraz zbrojnego stawiania się na wezwanie. Lenno – ziemia, którą otrzymywał wasal. Inwestytura – ceremonia nadania lenna. Suzeren – najwyższy senior niebędący w swoim kraju niczym wasalem. Zasada „wasal mojego wasala nie jest moim wasalem” (nieobowiązująca w Anglii).

◆ Sytuacja chłopów

Dwie grupy pracujące na roli – niewolnicy i wolni chłopci. Poddaństwo – zależność chłopów od pana feudalnego. Renta feudalna – powinności ponoszone przez chłopów na rzecz pana za użytkowanie gruntów. Rodzaje renty feudalnej – w naturze, renta odrobkowa (pańszczyzna), czynsz w pieniądzu. Immunitety – przywileje (ekonomiczne i sądowe) wyłączające lenno spod władzy seniora.

◆ Rozdrobnienie feudalne

Rozdrobnienie władzy. Wzmocnienie pozycji panów feudalnych względem monarchów. Anarchia feudalna – ekstremalne rozdrobnienie władzy i towarzysząca mu krwawa rywalizacja między feudałami.

◆ Znaczenie systemu feudalnego

Określenie stosunków między poddanymi a rządzącymi. Wśród feudałów przekonanie o szlachetności urodzenia. Powstanie rycerstwa. Wpływ na późniejsze formy ustrojowe, m.in. monarchię stanową.

Polecane publikacje

Marc Bloch, *Spółczesność feudalna*, Warszawa 2002.
Susan Reynolds, *Lenna i wasale. Reinterpretacja średniowiecznych źródeł*, Kęty 2011.

